

Röster om "Afghanistan mitt i världen":

Utställning med flera budskap

Fram till 25 mars pågick den fantastiska utställningen "Afghanistan mitt i världen" på Etnografiska museet i Stockholm. När jag gick bland montrarna med guld, nomadfynd och mycket annat väcktes en önskan att veta mer.

Många var också positiva, men kritiska till att man vid utställningens Sverigevisning framställde läget som så normalt i dagens Afghanistan.

Tilya Tepe-föremålen påträffades där 1978 i en grav från cirka år 50 efter Kristus. En del av föremålen har ett grekiskt stilinslag, till exempel den "baktriska Afrodite".

Huvudattraktionen var den baktriska guldschatten, sammanlagt var det över 20 000 föremål och i rikedom har de jämförts med med farao Tutankhamons grav i det gamla Egypten.

Skatten försvann från Nationalmuseet i Kabul 1989 i samband med våldsamheterna som pågick. Den visade sig ändå vara kvar, väl gömd i ett kassaskåp vartill endast ett fåtal personer visste koderna. 2004 öppnades kassaskåpet med skärbrännare.

Jan Myrdal beskrev Londonversionen av utställningen som viktig och sevärd, men gav en brasklapp. Utställningen, anser han:

... bidrar till att återställa proportionerna i det som kallas världshistoria. Fast just nu i det pågående imperialistiska kriget mot Afghanistan och dess folk ger det en lite konstig känsla

Ett hängsmycke med "drakhärskaren" från Tilya Tepe. Hittades invid en begravd kvinnas huvud. Inlagd med turkos, granat, lapis lazuli, karneol och pärlor.

Foto: National Museum of Afghanistan © Musée Guimet/Thierry Ollivier

att läsa Bryan Moynihans inledande ord om att Bank of America bidrar till att finansiera utställningen då banken är djupt övertygad om att en större förståelse för varandras kultur ökar allas vår välmåga.

Lyxkonsumtion för eliter

En del av Afghanistanutställningen utgörs av andra fynd, från Bagram norr om Kabul. Där finns medaljonger från romarriket, föremål i lack från Kina och snidat elfenben från Indien. Det handlar om föremål för en elit och till och med om kungliga skatter. Eva Myrdal, forskningschef på Världskulturmuseerna, skriver i ett förord till museikatalogen om hur det var kunskaperna hos bevattningsjordbrukare och boskapsskötare som möjliggjorde en lyxkonsumtion för eliter bland stadsbor, handelsmän och nomader.

Lena Thomsson, i Föreningen Afghanistansolidaritets tidning Afghanistan.nu, skrev kritiskt. Inte om föremålen men om hur utställningen presenterats i Sverige:

Lanseringen sker med ett förord av Afghanistans president Karzai i museikatalogen och två ministrar, Sveriges utrikesminister Carl Bildt och Afghanistans vice kulturminister Omar Sultan, närvarande vid invigningen.

Det gör utställningen till en politisk snarare än en kulturell händelse.

Glasbägare med bild av dadelskörd. Från Bagram, troligen tillverkad i Egypten och förd sjövägen och via floder till inlandet. Glas med emaljfärgsbemålning tillverkades bara i det romerska riket.

Foto: National Museum of Afghanistan © Musée Guimet/Thierry Ollivier

"Som oss blir de aldrig"

På utställningen finns kriget överhuvudtaget inte med på skärmar eller i särskilda trycksaker. Men USA har över 100 000 soldater i landet, och ytterligare ett trettiotal länder har soldater där, bl a Sverige. 2011 var det värsta året hittills när det gäller civila dödsoffer med 100 döda per dag, konstaterar Lena Thomsson och fortsätter:

Kulturminister Adelson Liljeroth skriver i museikatalogen om "värden (som) skadats med berätt mod" och vi inser att hon syftar på de numera berömda buddastatyerna som talibanerna sprängde.

Sverige kommer att bidra till att "kapacitetsuppbygga" de afghanska institutionerna och har utnämnt en civil representant till detta. Lena Thomsson kommenterar detta med:

I vanlig kolonial anda "behöver de oss". Vi ska lära dem läsa och skriva, vi ska civilisera dem under ett marionettstyre tills de liknar oss. Som oss blir de aldrig, men de ska vara fogliga och göra som vi vill.

Henrik Persson

